

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2003-2004

27 april 2004

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR CULTUUR, MEDIA EN SPORT

Vraag om uitleg van de heer Sven Gatz tot de heer Bart Somers, minister-president van de Vlaamse regering, over het opstarten van een overleg met Nederland om het Taalunieverdrag te herzien

Vraag om uitleg van mevrouw Mieke Van Hecke tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de uitvoering van het decreet lokaal cultuurbeleid

Commissie voor Cultuur, Media en Sport

Dinsdag 27 april 2004

VOORZITTER : De heer Jo Vermeulen

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 13.33 uur.*

Vraag om uitleg van de heer Sven Gatz tot de heer Bart Somers, minister-president van de Vlaamse regering, over het opstarten van een overleg met Nederland om het Taalunieverdrag te herzien

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Gatz tot de heer Somers, minister-president van de Vlaamse regering, over het opstarten van een overleg met Nederland om het Taalunieverdrag te herzien.

Minister Van Grembergen antwoordt in naam van minister-president Somers.

De heer Gatz heeft het woord.

De heer Sven Gatz : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, het was zeker niet mijn bedoeling dat de minister van Cultuur niet zou antwoorden. Ik vond dat ik mijn vraag net zo goed tot de minister-president kon richten gezien het belang van dit thema.

Mijn vraag zal langer zijn dan gewoonlijk. Het Bureau heeft zich namelijk vergist, want ik had deze vraag ingediend als interpellatieverzoek. Ik vind niet dat elk akkefietje een interpellatie moet worden, maar ik vond dat het voor dit debat wel kon. Ik weet zeker dat uw antwoord een interpellatie waardig zal zijn.

Deze vraag lag al een tijd in mijn lade, om allerlei redenen is ze er nu pas uit gekomen. Van tijd tot tijd duikt er eens een interessant debat op over wat Nederland en Vlaanderen samen kunnen doen. Zo was er een hele poos geleden – dit dateert van 2001 – eens te meer aandacht voor het ‘Grote Nederland’. De aanleiding was toen het ‘huwelijksaan-

zoek’ van een aantal Nederlandse politici op de Nederlandse tv aan Vlaanderen. Prominent aanwezig in deze aangelegenheid is telkenmale de heer Terlouw, de gevierde jeugdauteur en D66-politicus.

Het debat hierover kwam echter niet op gang. Bij een deel van de politieke klasse reikt deze discussie niet verder dan oppervlakkige opmerkingen over eten en drinken, terwijl anderen gaan zweven in romantische Groot-Nederlandse gedachten, of dromen van een Vlaanderen ‘bevrijd’ van het Belgische juk. Mijn vraag is veel pragmatischer. Ik wil dit debat terug ‘down to earth’ brengen. Het is te ernstig om het aan de politieke fictie enerzijds en aan onverschilligheid anderzijds over te laten.

We hebben vandaag een gemeenschappelijk politiek niveau : de Nederlandse Taalunie. Het verdrag hierover dateert van 1980. Ondertussen is er heel wat veranderd. België is een volwaardige federale staat geworden, en ook Nederland heeft – ten opzichte van 20 jaar geleden alleszins – op Europees niveau federaal leren denken. Federalisme is bij uitstek een politieke bestuursvorm waarbij we denken op verschillende niveaus. Het niveau van de Taalunie is er daar één van. Het huidige verdrag geeft de Taalunie enkel een culturele dimensie. De Taalunie is bevoegd voor taal, voor het Nederlands in de Europese Unie, voor het onderwijs van het Nederlands aan anderstaligen buiten de Taalunie en voor literatuur. Daarnaast zijn er schuchtere pogingen om vanuit deze bevoegdheden, die echter in grote mate het niveau van studie en aanbevelingen niet overschrijden, ook een sociale dimensie te bieden via inburgering en Nederlands voor allochtonen.

In een toespraak op een 11-juliviering in Brugge riep de heer Terlouw de politici op om dit verdrag te actualiseren. Hij betreurde toen de geringe belangstelling, en benadrukte dat we meer moeten kijken naar wat ons bindt en naar welke mogelijkheden dit ons zou bieden. ‘We hebben een gemeen-

Gatz

schappelijke geschiedenis', stelde hij. De Vlamingen en Nederlanders hebben uiteraard echter ook een lange geschiedenis die ons scheidt. Daarnaast benadrukte hij dat beide Atlantisch gerichte samenlevingen zijn, 'geboren met zeebenen', en dat we die gemeenschappelijke taal delen. We hebben misschien slechts de 35e taal in omvang van moedertaalsprekers in de wereld, maar wel de 6e taal ter wereld in vertaalactiviteiten van en naar het Engels. Het Nederlands is dus lang geen economisch verwaarloosbare taal. 'Taal maakt het verschil', zo zei de heer Terlouw dan ook terecht.

Een taalgebied is meer dan een beetje gemeenschappelijke cultuur : het is ook een potentiële markt met strategische spelers. Brussel is de hoofdstad van Europa, er zijn de havens, er is de centrale ligging binnen Europa, een zeer sterke potentiële aantrekkingspool voor talent en investeerders, enzovoort. Dit aspect vol mogelijkheden laten we al jaren links liggen. Het behoort tot onze volledig gescheiden buitenlandse politiek.

Zowel Nederland als België hebben jarenlang een vooraanstaande rol kunnen spelen binnen Europa omdat ze tot de 'founding fathers' van de Europese Unie behoorden. Bij iedere uitbreiding verliezen Nederland en Vlaanderen meer greep op die unie, en worden we steeds meer kleine landjes zoals zoveel andere in de schaduw van de grote. Ook dit is een reden om op een aantal domeinen, die de taal en de cultuur in enge zin overschrijden, de krachten te bundelen. Nederland en Vlaanderen hebben in de kenniseconomie onwaarschijnlijk grote troeven : de vele hoogstaande universiteiten, hogescholen, onderzoekscentra, bloeiende en aantrekkelijke steden. Maar allebei hebben we een taal die internationaal niet voldoende gebruikt wordt. We hebben ook hier een gezamenlijk belang om dit 'nadeel' te overstijgen en een trefpunt voor talent en kennis te blijven door een gezamenlijke immigratiepolitiek, arbeidsmarktpolitiek, onderzoekspolitiek, enzovoort.

Een voor de hand liggend nieuw domein van samenwerking zou een gezamenlijk immigratiebeleid kunnen zijn. Ik heb in het Vlaams Parlement al eerder verwezen naar die mogelijkheid. Vlaanderen en Nederland zouden een actievere politiek van taalverwerving bij potentiële immigranten kunnen voeren in de vier uithoeken van de wereld, via onder andere ambassades, consulaten, gemeenschapsafgevaardigden en handelsattachés, die de mogelijkheden voor het behalen van een 'Certifi-

caat Nederlands als Vreemde Taal' kunnen promoten.

Door het selecteren van een aantal immigranten in het buitenland – ik beseft dat ik nu ook een ander debat aansnijdt – kunnen we voorgoed breken met de heersende beeldvorming van Europa als een gesloten fort : we laten immigratie niet zomaar op ons afkomen, maar sturen het zelf en tot slot spelen we mee in de wereldwijde jacht op talent die de nieuwe economieën nodig hebben.

Dit beleid veronderstelt wat Vlaanderen betreft echter niet enkel een goede samenwerking met federale diensten op het terrein in het buitenland, maar ook, naar het voorbeeld van het 'accord Canada-Québec', een gedeeltelijke overdracht van bevoegdheid inzake toegang tot het grondgebied van het federale niveau naar het Vlaamse, en vervolgens van het Vlaamse en Nederlandse naar de Nederlandse Taalunie. De NTU krijgt er in één klap een harde bevoegdheid bij. Dit moet dit beleidsniveau een heel nieuwe dynamiek kunnen bieden.

Deze mogelijkheden kunnen we echter niet in één dag realiseren. Ik denk dat de tijd rijp is om zowel op het niveau van de Tweede Kamer als van het Vlaams Parlement, beide ministers-presidenten, beide regeringen en administraties het nodige overleg op te starten om na te gaan op welke wijze er binnen het huidig verdrag meer mogelijkheden zijn tot samenwerking die het louter culturele overstijgen en om op termijn tot een nieuw en veel ambitieuzer verdrag te komen, een nieuw unieverdrag dat een volwaardige plaats heeft in het federaal model.

Mijnheer de minister, mijn vraag is zeer open : is de regering bereid hiertoe het initiatief te nemen en een dergelijk project te trekken ? U bent gedurende enkele jaren minister van Cultuur geweest en hebt er een beter zicht op hoe de contacten omtrent het Taalunieverdrag daadwerkelijk functioneren. U zult me waarschijnlijk ook kunnen zeggen in hoeverre mijn voorstel realistisch is en in hoeverre er eerst bepaalde randvoorwaarden moeten worden vervuld alvorens we de aangehaalde stappen kunnen zetten. Volledigheidshalve vertel ik erbij dat ik met de heer Bakker, lid van de Tweede Kamer van lid van D66, een gemeenschappelijke actie onderneem en hij de Nederlandse regering de komende dagen een gelijkaardige vraag zal stellen.

De voorzitter : De heer Vanleenhove heeft het woord.

De heer Gilbert Vanleenhove : Mijnheer de voorzitter, de vraag van de heer Gatz heeft me wat verast. Het Taalunieverdrag betekent meer dan enkel een culturele dimensie. Het reikt veel verder. Het gaat over taal als dusdanig, maar ook over bijvoorbeeld taalpolitiek. Dat is enorm belangrijk, zeker sedert de verruiming van Europa en dat zal nog belangrijker worden wanneer er nog tien landen zijn bijgekomen. De Taalunie heeft daarin een belangrijke rol te spelen, maar dan binnen de verdragsrechtelijke bevoegdheid.

Het Taalunieverdrag heeft onlangs een belangrijke evaluatie gekregen. Er is een heel rapport over opgesteld door buitenstaande deskundigen. Daaruit bleek dat de Taalunie wel goed bezig is, maar op bepaalde domeinen, zoals bijvoorbeeld de Europese taalpolitiek, toch een grotere rol moet spelen en assertiever uit de hoek moet komen. Voor ons – en daar bedoel ik de interparlementaire commissie voor de Nederlandse Taalunie mee – blijft het Taalunieverdrag belangrijk, zeker ook ten aanzien van Europa. Mijnheer Gatz, in die zin kan ik u volgen dat u dit opentrekt naar een ruimer geheel.

De evaluatie moet worden voortgezet, pijnpunten moeten worden weggewerkt, maar dat is een zaak van politieke wil. U hebt gezegd dat bij een deel van de politieke klasse de band niet verder reikt dan enkele oppervlakkigheden. Ik constateer dat ook binnen de Vlaamse regering, met uitzondering van minister Van Grembergen, en het Vlaams Parlement. Er zijn weinig ministers die zich bezighouden met de thematiek die voortspuit uit het Taalunieverdrag. Hetzelfde kan worden gezegd van de parlementsleden : weinigen hebben er interesse voor. Als je hen vraagt wat het verschil is tussen het Cultureel Verdrag en het Taalunieverdrag, denk ik niet dat er veel leden precies kunnen zeggen waarover het gaat.

Uw concreet voorstel, mijnheer Gatz, om de Taalunie ook bevoegdheid te geven inzake migrantenbeleid, vind ik onzin, en u mag me dit woordgebruik niet kwalijk nemen. Ik denk dat migrantenbeleid op Europees vlak moet worden geregeld en niet via het Taalunieverdrag, dat veel verder reikt dan de bevoegdheden die in het verdrag zijn vastgelegd. Om een dergelijke materie toe te voegen aan het Taalunieverdrag, verdringen we het wezen van de Taalunie en laten we het overschaduwden door een problematiek die haar niet eigen is en in wezen niet bilateraal tussen twee landen moet worden geregeld maar op een hoger niveau, met name het Europese.

We zijn natuurlijk bevoegd voor het certificaat Nederlands als vreemde taal. We hebben er de jongste jaren verdienstelijk werk voor verricht. Men zou kunnen zeggen, zoals u hebt gesuggereerd, dat als mensen eraan denken te immigreren naar ons land, we hen ook al onze taal kunnen aanleren in hun land van herkomst. Op zich heb ik daar geen probleem mee, maar als het om een selectie gaat om een braindrain te organiseren vanuit die landen naar ons land, heb ik er wel ethische problemen bij. Ik denk dat dit echter te hoog is gegrepen voor de Taalunie en dat de eigen roeping van de Taalunie daarmee compleet verloren dreigt te gaan.

De voorzitter : Minister Van Grembergen heeft het woord.

Minister Paul Van Grembergen : Mijnheer de voorzitter, ik ben altijd verheugd als er vragen worden gesteld over buitenlands beleid, de Taalunie of de wijze van samenwerken met Nederland.

Op die manier kom ik meteen tot een eerste probleem : het Vlaams Parlement voert te weinig discussie over buitenlands beleid. Mijnheer Gatz, u zegt dat het Uitgebreid Bureau geoordeeld heeft dat dit een vraag om uitleg moest worden in plaats van een interpellatie. Als er was beslist dat dit onderwerp een interpellatie waard was, dan had het Bureau nog kunnen beslissen om de interpellatie in de plenaire zitting te laten doorgaan. Op die manier had het onderwerp de volle aandacht gekregen. Ik vind dat het Vlaams Parlement een te middelmatige belangstelling vertoont voor buitenlands beleid. Dat debat wordt te veel overgelaten aan andere instellingen en andere 'huizen'. Ik vind bovendien dat het debat over dat beleid ook in de andere 'huizen' ondermaats wordt gevoerd. Ik heb herinneringen aan de periode 1981-1988 waarin over buitenlands beleid in de federale Kamer en Senaat wel zeer veel werd gediscussieerd en met grote spankracht.

Dit brengt me tot het feit dat er een politiek draagvlak moet zijn in een parlement om een probleem te analyseren en tot conclusies te komen. Ook het Nederlandse parlement is in hetzelfde bedje ziek. In beide landen is de politieke discussie bijna totaal afwezig. De leden die in de Taalunie zitten, voelen zich bij tijd en wijle eenzame ruiters op een eenzaam veld. Buiten hen schijnt dit niet te leven. Het zijn bijna zonderlingen. Het is goed dat met deze vraag om uitleg opnieuw de aandacht wordt gevestigd op dit onderwerp.

De essentie van uw vraag is of het bestaande Taalunieverdrag moet worden herzien zodat het de

Van Grembergen

grenzen van taal en cultuur overschrijdt en een bredere basis vormt voor een verregaande samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen binnen de Europese Unie. Ik wil daaraan ook het Benelux-verdrag koppelen, wat een rariteit is geworden. Het blijft bestaan omdat het altijd heeft bestaan, zoals muren ook soms blijven rechtstaan uit gewoonte. Benelux is een overjaars verdrag dat op geen enkele wijze rekening houdt met de constitutionele wijzigingen. Er is wel een aanpassing geweest van de vertegenwoordiging, maar het blijft geen goed verdrag. De discussie moet grondig worden gevoerd. Zoals de heer Vanleenhove stelt, blijkt uit een evaluatie dat de Taalunie goed werk levert en misschien moet het blijven zoals het is. Het Benelux-verdrag gaat over de totaliteit van onze bevoegdheden en misschien moet daar in overleg met de andere leden een aanpassing aan gebeuren. Het is mijn persoonlijke mening dat daar de grote verandering moet plaatsvinden.

Mijnheer Gatz, u reikt een aantal fundamentele vragen aan. Die moeten bij een volgend regeerakkoord zeker worden gesteld en hopelijk worden ze ook beantwoord. Er kan geen twijfel over bestaan dat de Vlaams-Nederlandse samenwerking een bijzonder belangrijk aandachtspunt zou moeten zijn in de buitenlandse politiek van Vlaanderen en Nederland. Ik heb het dan over het cultureel en economisch beleid en de vredespolitiek. We moeten nagaan op welke niveaus we kunnen samenwerken om ons te vertegenwoordigen. Ik weet niet of we nog overal over afzonderlijke ambassades moeten beschikken. Misschien kan ook op dit vlak worden samengewerkt.

Ik besef dat Vlaanderen en Nederland het niet altijd eens zijn. Dit is vaak te wijten aan de Nederlandse huiverachtigheid om zich in onze interne discussies te mengen. Ze moeten zich uiteraard niet mengen. De Nederlanders vrezen dat zelfs het openen van een debat als een bemoeienis zou worden geïnterpreteerd en dat dit hen door sommige instanties kwalijk zou worden genomen. Dit doet me denken aan de dwaze pleinvrees van de kanunniken.

Het Taalunieverdrag heeft reeds een enorme weg afgelegd. Wat ons als deelstaat van een federaal geheel uniek maakt, is de autonomie die we hebben verworven. We kunnen internationale verdragen afsluiten zonder bemoeienissen van de federale overheid. We beschikken over de ruimte om internationale afspraken te maken.

Zo hebben Vlaanderen en Nederland een aantal belangrijke verdragen gesloten, onder meer met betrekking tot de verdieping van de Westerschelde, de kwaliteit van het water in de Maas en de Schelde, cultuur, de oprichting van de transnationale universiteit en recent de oprichting van een gezamenlijke accreditatieorganisatie. Het belang dat Vlaanderen aan de relaties met Nederland hecht, is diplomatiek verankerd door de Vlaamse vertegenwoordiging in Den Haag. Samen met de Vlaamse economische vertegenwoordiging, vormen ook Toerisme Vlaanderen en de Landbouwrap een eerste aanspreekpunt voor de Nederlandse instanties.

We hebben vandaag eigenlijk geen verandering van het Taalunieverdrag nodig. We moeten in de eerste plaats op een onbevooroordeelde en onbevreesde wijze herbekijken hoe we de specifieke Vlaamse en Nederlandse belangen in het buitenlands beleid kunnen invoegen.

De manier waarop we kijken naar mensen uit heel de wereld die in de Lage Landen een toekomst willen uitbouwen, vormt in dit kader een eerste specifiek gegeven. Het gaat erom hoe we die mensen verwelkomen en op welke wijze we hen een thuis haven bieden. Een thuishaven is een haven waaruit iemand weer kan vertrekken en waar hij zijn schepen niet hoeft te verbranden. Ik ben van mening dat Vlaanderen en Nederland op dit vlak een gezamenlijk beleid zouden kunnen voeren. Dit beleid zou op receptiviteit, op humaniteit en op kennisoverdracht worden gestoeld. De manier waarop we ons bestuur invullen, moet de nieuwkomers duidelijk maken in welke weide ze gras kunnen vinden en zich kunnen nestelen.

Er bestaan op dit vlak een aantal mogelijkheden. Mijns inziens, situeren deze mogelijkheden zich evenwel niet binnen het raamwerk van het Taalunieverdrag. Ze maken deel uit van een globaal geheel dat onze welzijns- en sociale voorzieningen, ons onderwijs en het draagvlak van onze economie omvat. We moeten nagaan wie we nodig hebben. We mogen dit evenwel niet op een te elitaire of selectieve manier interpreteren. Niet enkel de fine fleur mag de kans krijgen om hiernaartoe te komen. Het moet hier om een brede aanpak gaan.

De beste manier om een dergelijk gesprek te voeren, lijkt me geen discussie tussen diplomaten, maar een discussie tussen politieke partijen die in beide landen een gedeeltelijke weerspiegeling van zichzelf terugvinden. Ik denk hierbij niet enkel aan D66. Ik herinner me dat de toenmalige CVP en de Nederlandse christen-democraten jaren geleden

Van Grembergen

zeer goede contacten onderhielden. Op die manier zou het politieke draagvlak kunnen worden verbreed.

In 2001 heeft de heer Terlouw de eerste aanzet gegeven. Indien we willen dat dit verder wordt uitgewerkt, zal de volgende Vlaamse regering misschien voor de materiële voorwaarden moeten instaan om dit gesprek tussen politieke partijen vorm te geven. Ik pleit er voor de taalpolitiek over te laten aan de Taalunie. Via interpellaties en standpunten in het Vlaams Parlement moeten we ervoor zorgen dat het ruimer geheel in Nederland op dezelfde manier wordt behandeld, zodat het draagvlak groter wordt.

Mijnheer Gatz, de basis van uw vragen en bekommernissen is ook de mijne.

De voorzitter : De heer Gatz heeft het woord.

De heer Sven Gatz : Mijnheer de minister, ik besef dat het onderwerp te omvangrijk is om nu nog, op het einde van de legislatuur, een aantal zaken op te starten. Als het lot me gunstig gezind is, zal ik de draad van dit debat terug opnemen na 13 juni.

Mijnheer Vanleenhove, ik ben het fundamenteel met u eens dat de migratiepolitiek op Europees vlak moet worden geregeld, net zoals dit ooit eens het geval zou moeten zijn voor de socialezekerheidspolitiek. We weten alleen niet hoelang dit allemaal zal duren. Het is dan ook niet verkeerd om nu al met een aantal landen vooruit te kijken.

Bepaalde zaken zijn niet zomaar importeerbaar. Canada voert een buitenlands beleid via de federatie, waarbij Québec aparte waarborgen heeft gekregen om ervoor te zorgen dat het Frans kan worden ingepast in het migratiebeleid. In een Europese context zouden we met het Nederlands hetzelfde moeten kunnen doen.

Mijnheer de minister, ik zal me beraden over uw idee inzake het Beneluxverdrag en het leggen van contacten met politieke partijen. Ik zal het bestuderen tijdens de zomervakantie.

Ten gronde zijn we het eens : ik heb de invalshoek van de Taalunie gebruikt, u hebt duidelijk gezegd dat het in feite om een aantal punten van gemeenschappelijk buitenlands beleid gaat. Voor een aantal zaken is dit niet het geval. Over defensie moeten we ons bijvoorbeeld niet met Nederland bin-

den. Voor andere – sociale, economische, culturele – zaken is dat wel het geval.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw Mieke Van Hecke tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de uitvoering van het decreet lokaal cultuurbeleid

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van mevrouw Van Hecke tot de heer Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de uitvoering van het decreet lokaal cultuurbeleid.

Mevrouw Van Hecke heeft het woord.

Mevrouw Mieke Van Hecke : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, ik heb vroeger al gezegd dat ik deze vraag voor het einde van de legislatuur zou stellen. Het decreet in kwestie werd 3 jaar geleden goedgekeurd. Heel wat gemeenten werken aan de concrete toepassing ervan.

Over de concrete invulling en uitvoering van het decreet heb ik al herhaaldelijk vragen gesteld. Vandaag zou ik willen dat er een voorlopige balans wordt gemaakt met betrekking tot de doelstellingen van het decreet. Ik lees ook de nieuwsbrieven van CultuurLokaal. Op het eerste gezicht lijkt het decreet een groot succes te kennen. Meer dan 200 gemeenten hebben een aanvraag ingediend. Als we de cijfers echter analyseren, blijkt dat uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest slechts de helft van de gemeenten meedoet. In Oost-Vlaanderen neemt maar 47 percent van de gemeentebesturen eraan deel. Sommige gemeenten die recht hebben op een erkend en gesubsidieerd cultuurcentrum, zelfs voor categorie B, hebben geen aanvraag ingediend voor een cultuurbeleidsplan. Een aantal dat recht heeft op een gemeenschapscentrum, heeft ook geen aanvraag ingediend. Blijkbaar is er geen behoefte aan of is de drempel te hoog. Ook de gemeente Evergem behoort tot die categorie. Mijnheer de minister, het probleem is u dan ook niet onbekend.

Een van de doelstellingen van het decreet was het bevorderen van de intergemeentelijke samenwerking inzake het lokaal cultuurbeleid maar tot nu toe dienden slechts 2 intergemeentelijke samen-

Van Hecke

werkingsverbanden een aanvraag voor een cultuurbeleidsplan in. Het viel te verwachten dat de subsidiestop een rem zou zetten op de nieuwe aanvragen want sindsdien werden er nog maar weinig nieuwe aanvragen ingediend.

In de provincie Antwerpen hebben 34 op 70 gemeenten een goedgekeurd cultuurbeleidsplan, in Vlaams-Brabant 26 op 65, in West-Vlaanderen 32 op 64. Limburg, de achtergestelde provincie, scoort eigenlijk het best met 26 goedgekeurde plannen op 40 gemeenten. Zoals we echter al herhaaldelijk hebben gezegd, was daar al een behoorlijk lokaal cultuurbeleid aanwezig. Door het decreet werd het succes zelfs enigszins getemperd.

Mijnheer de minister, bent u nog steeds van mening dat het decreet een groot succes is en dat elke gemeente op elk moment kan in het systeem stappen, met garanties op de bijhorende subsidies? Vindt u dat, als we de cijfers vandaag bekijken, er inderdaad voldoende rekening is gehouden met de kleinere gemeenten en het vermijden van een Mattheuseffect? Dat was immers een van mijn belangrijkste kritiekpunten. Als we de kaart met participerende gemeenten vergelijken met de FEVECC-kaart van de witte vlekken inzake cultuurspreiding, dan lijkt het me dat die witte vlekken zijn blijven bestaan. Dat wijst er op dat het decreet hiaten vertoont.

Wat kunnen de gemeenten verwachten met betrekking tot de feedback over hun ingediende werkingsverslagen? Ik geef toe dat er in een aantal gemeenten een dynamiek op gang is gekomen. Men moet er voor zorgen dat die dynamiek kan blijven.

We hebben de indruk dat het voor de Brusselse gemeenten over een vestzak-broekzakoperatie gaat. De bijkomende middelen die het decreet genereert, worden immers gecompenseerd door de vermindering van de cultuuruitgaven in een aantal gemeentebegrotingen.

Ik heb ook wat vragen inzake de rol van de VGC als coördinator van de Brusselse gemeenten bij het opstellen van de cultuurbeleidsplannen. Met de VGC moet er terzake toch een en ander tot correcte proporties herleid worden, wil men die dynamiek die sowieso uit het decreet voortvloeit, in de Brusselse gemeenten verzekeren.

De problematiek van de cultuurcentra ligt me zeer na aan het hart, mijnheer de minister. Dat weet u. We hebben daar meermaals over geïnterpeleerd

en ook een met redenen omklede motie ingediend, hoofdzakelijk met betrekking tot de toekenning van de variabele subsidies. Ik geef toe dat er vrij snel een overleg is georganiseerd, maar ik heb wel de indruk dat dit wat is stilgevalen na de commotie van de eerste ogenblikken en de uitspraak van de Vaste Cultuurpactcommissie. In afwachting van de uitspraak van de Raad van State, die er vandaag nog steeds niet is, heeft men dit wat op de lange baan geschoven. Dat betreurt ik. Er was een goed advies van de Cultuurpactcommissie om initiatieven te kunnen nemen inzake toekomstige berekeningswijzen, met een transparanter karakter. Dat zou de objectiviteit inzake die toch niet onbelangrijke variabele subsidies voor de cultuurcentra ten goede komen.

Ik heb vandaag niet de indruk dat er al enige aanzet is tot een wijziging van het uitvoeringsbesluit. Ik zou het betreuren mocht het uitblijven van het advies van de Raad van State, na de grondige analyse door de Cultuurpactcommissie van het uitvoeringsbesluit, ertoe leiden dat de nodige aanpassingen er niet zouden komen. Ik vind niet dat men terzake mag afwachten wat de Raad van State zegt. Zijn er nieuwe ontwikkelingen in dit dossier van de variabele subsidies voor de cultuurcentra? Worden de variabele subsidies toegekend aan de respectieve gemeentebesturen ook echt en volledig doorgestort aan de cultuurcentra? U weet immers beter dan ik met welke budgettaire problemen heel wat gemeenten kampen. In die gemeenten gaat men heel creatief op zoek naar middelen. De cultuursector is wat dat betreft heel kwetsbaar, want een luxeproduct voor de gemeenten: wanneer men aan de andere behoeftes heeft voldaan, zal men bekijken of men nog iets kan doen voor cultuur. Ik meen dus dat er niet voldoende veiligheden zijn ingebouwd om zeker te zijn dat die variabele subsidies worden doorgestort aan de cultuurcentra. Het is niet mijn bedoeling om die gemeentebesturen aan de schandpaal te nagelen, maar de verleiding voor die gemeenten is te groot, gezien de tekorten vandaag in heel wat gemeentebegrotingen.

In antwoord op mijn interpellatie van vorig jaar beloofde u wel om de procedure (en dus het uitvoeringsbesluit van 11 januari 2002) voor de variabele subsidies voor de gemeenschapscentra al aan te passen. Ondertussen zijn we meer dan een jaar verder maar heeft de Vlaamse regering dit gewijzigde uitvoeringsbesluit nog altijd niet goedgekeurd.

Mijn vraag is dan ook: wanneer zal de Vlaamse regering dit gewijzigde uitvoeringsbesluit goedkeuren? Zal men daarbij rekening houden met de

Van Hecke

reeds uitgebrachte adviezen ? Ik benadruk nogmaals het belang van de inspraak van het werkveld in de cultuursector. Ik kan dit niet genoeg herhalen. U weet dat ik niet gevolgd werd wat de decretales ondersteuning van de belangenbehartiging betreft, maar met de teneur in een aantal politieke fracties dat inspraak kan worden aanvaard waar het moet, ben ik het niet eens. Dat is geen inspraak. Inspraak is een kwestie van attitude en betekent een meerwaarde voor het beleid.

U weet waar ik heen wil. Ik heb het hier over de vraag van de staten-generaal van het middenveld, om binnen de IVA Sociaal-Cultureel Werk, maar ook binnen de IVA Kunsten, de niet-verplichte installatie van overleg- en inspraakmechanismen toch zou gebeuren. U hoeft hier nu nog niet op te antwoorden, maar ik had volgende week in de plenaire zitting graag een antwoord van u. Ik vertrouw er immers op dat u een voorstander bent van inspraak, die daarvan ook de meerwaarde inziet. Ik wil u dus vragen om dit te verankeren, daar waar ikzelf er niet in ben geslaagd om dit decretaal te verankeren.

Dit is een heel persoonlijke en gemeende oproep. Hier wordt immers zeer slordig mee omgesprongen, en het feit dat mensen niet bij de besluitvorming worden betrokken, leidt tot polarisering.

Inspraak schept een draagvlak en maakt mensen tot partners en medestanders, ook als er een compromis moet worden gevonden of als er rekening moet worden gehouden met de haalbaarheid. Ik wil er dan ook voor pleiten waar ik maar kan. Het is geen tijdverlies of rompslomp ; het is integendeel in het belang van het beleid in zijn geheel en het cultuurbeleid in het bijzonder.

Mijnheer de minister, ik herinner me de samenvatting van uw voorganger met een delegatie van de toenmalige culturele centra in Sint-Niklaas. De toenmalige verantwoordelijke van de culturele centra hield een zeer emotioneel betoog over de naamgeving. Dat mag belachelijk lijken, en uw voorganger legde op dat moment niet al te veel empathie aan de dag. Hij probeerde voortdurend aan te tonen dat de gemeenschapscentra, zoals de niet-erkende cultuurcentra in de toekomst zouden heten, qua inhoud niet ondergeschikt zouden zijn aan wat de culturele centra deden.

Ik hou niet van symbooldiscussies, maar de toenmalige culturele centra getuigden van een enorme dynamiek en inzet bij het brengen van cultuur tot

in de kleinste uithoeken van Vlaanderen. Ze hebben enorme inspanningen geleverd naar aanleiding van het decreet van 1991, maar dat ging nu verloren doordat ze tot gemeenschapscentra werden herleid.

Mijnheer de minister, u moet daar nog eens over nadenken. Is het echt niet mogelijk die omschrijving te wijzigen ? Het lijkt slechts om een administratieve kwestie te gaan, en om zaken zoals de wijziging van de briefhoofden, maar het zit eigenlijk veel dieper. Het gaat erom dat de centra zich niet erkend weten voor wat ze al die jaren hebben gedaan om het cultuurbeleid van de Vlaamse overheid ter plaatse te brengen.

Uw empathie is wellicht wat groter dan die van uw voorganger. Kunt u de tijd die u nog rest niet gebruiken om hierin sturend op te treden, en ervoor te zorgen dat de gemeentebesturen ook daarover worden gesensibiliseerd en geïnformeerd ?

Ik heb met dit decreet de ronde van Vlaanderen gedaan en ik sta voor 150 percent achter de doelstellingen uit de memorie van toelichting. Vandaag betwijfel ik het echter of het decreet zelf wel het goede en noodzakelijke instrument was om die doelstellingen te bereiken. Ik heb de indruk dat het op sommige plaatsen niet is gebruikt om die doelstellingen te realiseren.

De voorzitter : Minister Van Grembergen heeft het woord.

Minister Paul Van Grembergen : Mijnheer de voorzitter, collega's, de vragen van mevrouw Van Hecke wijzen op de onweerstaanbare verbeteringsdrang van de mensen die in deze commissie een noeste arbeid hebben geleverd en daar binnenkort op zullen terugblikken. Ook ik zal erop terugkijken.

Het decreet is hard waar het stelt dat de evaluatie in 2007 zal gebeuren. Ik begrijp het verlangen van mevrouw Van Hecke om nu reeds een status questionis te krijgen, maar de opstellers van het decreet zijn zo bedachtzaam geweest het de nodige tijd te gunnen om te kunnen werken.

Mevrouw Van Hecke, u wijst erop dat het glas nog voor een derde leeg is, en u wenst daar al een reactie op. Maar zijn er tekenen dat de motor, na de snelheid en de onverwacht grote dynamiek van de eerste twee jaar, oververhit is, sputtert en dreigt stil te vallen ? Daar merk ik weinig van. De uitvoering van het decreet blijkt de ontwikkeling op het terrein zonder probleem te volgen, zo staat het in een recent nummer van het VVSG-magazine. Dit is een

Van Grembergen

aangename vaststelling. Enkel een overmoedige beleidsmaker zou ziende blind zijn, als hij niet vaststelt dat er ook een aantal problemen zijn.

Ik ga in op de vragen, zonder de pijnpunten uit de weg te gaan, maar toch met gereserveerdheid inzake definitieve conclusies. Mevrouw Van Hecke, u verwijst naar de situatie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. U weet dat het decreet hier voor een forse financiële injectie heeft gezorgd : van 1.846.000 euro in 1999 naar 3.384.000 euro in 2003. Dit is een stijging met 83 percent. Alleen al voor de opmaak en de uitvoering van de beleidsplannen heeft het decreet een nieuwe impuls gegeven van 680.000 euro.

Naast de Vlaamse Gemeenschapscommissie hebben 10 gemeenten een aanvraag ingediend om in te stappen. Alle aanvragen zijn goedgekeurd. Zes cultuurbeleidsplannen zijn intussen ingediend en goedgekeurd. Als essentiële voorwaarde om mee te doen, moeten gemeenten beschikken over een openbare bibliotheek. Vóór de inwerkingtreding van het decreet hadden slechts 9 van de 19 gemeenten een Nederlandstalige bibliotheek. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest was er dus een belangrijke inhaalbeweging nodig.

In het convenant met de Vlaamse Gemeenschapscommissie is bepaald dat een bibliotheekvoorziening in alle gemeenten mogelijk wordt. Intussen zijn reeds twee nieuwe bibliotheken erkend, en het ziet ernaar uit dat er weldra drie nieuwe bijkomen. Van de 11 potentiële kandidaten voeren er reeds 10 het decreet volwaardig uit.

Het responsabiliseren van de gemeenten uit dit gewest, en de nieuwe verhouding met de Vlaamse Gemeenschapscommissie, was een gok waarover in het begin zeer veel scepticisme bestond. Ruim een jaar na de inwerkingtreding van dit decreet konden we, in overleg met de schepenen van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, vaststellen dat iedereen het erover eens is dat er een grote dynamiek is ontstaan.

De effecten van het decreet op het lokaal cultuurbeleid worden, 5 jaar na de inwerkingtreding van het decreet, door de Vlaamse regering geëvalueerd. Dit is bepaald in artikel 75 van het decreet.

Zowel inzake de cijfers als de te nemen acties moeten we met de nodige omzichtigheid handelen. Dit spanningsveld is ook herkenbaar in de twee deelvragen over Brussel van mevrouw Van Hecke,

waarbij in een eerste vraag wordt opgeroepen tot meer centrale controle, en in een tweede vraag tot meer gemeentelijke autonomie. Er is altijd een tegenstelling.

Ook de gegevens over de gemeenten die recht hebben op een cultuurcentrum moeten in een juist perspectief worden geplaatst. Van de 76 gemeenten die volgens het decreet in aanmerking kunnen komen voor subsidie van een cultuurcentrum, hebben 16 gemeenten geen aanvraag ingediend. Van deze gemeenten zijn er 11 wel ingestapt in het decreet voor de opmaak en uitvoering van een cultuurbeleidsplan, in afwachting van een latere aanvraag voor een cultuurcentrum. Van de slechts 5 overblijvende gemeenten bevinden er zich twee in Vlaams-Brabant en drie in Oost-Vlaanderen.

De cijfers van de goedgekeurde cultuurbeleidsplannen zijn genuanceerd. Mevrouw Van Hecke, door enkel de cijfers over de goedgekeurde cultuurbeleidsplannen te geven, gaat u gedeeltelijk voorbij aan de realiteit op het terrein, want er is tijd nodig om, na de goedkeuring van de aanvraag, een plan op te maken.

De volgende geactualiseerde cijfers, geven een beeld van de stand van zaken van de uitvoering van het decreet lokaal cultuurbeleid :

- 63 % van de gemeenten (205 van de 308) deden een aanvraag voor de opmaak van een cultuurbeleidsplan. De administratie keurde 191 aanvragen goed.
- 173 gemeenten beschikken over een op basis van het decreet gesubsidieerde cultuurbeleidscoördinator.
- 153 gemeenten dienden een cultuurbeleidsplan in, waarvan er 143 door de minister werden goedgekeurd.

De stand van zaken voor de goedkeuring van de beleidsplannen geeft per provincie volgend beeld :

Antwerpen : 70 gemeenten, 48 aanvragen, 38 beleidsplannen ingediend waarvan 34 goedgekeurd ;

Vlaams-Brabant : 65 gemeenten, 33 aanvragen, 28 beleidsplannen ingediend waarvan 26 goedgekeurd ;

Limburg : 43 gemeenten, 33 aanvragen, 28 beleidsplannen ingediend waarvan 26 goedgekeurd ;

Van Grembergen

Oost-Vlaanderen : 65 gemeenten, 31 aanvragen, 19 beleidsplannen ingediend en goedgekeurd ;

West-Vlaanderen : 64 gemeenten, 43 aanvragen, 34 beleidsplannen ingediend waarvan 32 goedgekeurd.

Deze cijfers zijn vollediger dan de cijfers van mevrouw Van Hecke, en zijn in de juiste context van het decreet geplaatst. Ze tonen aan dat het decreet een grote impact heeft op de gemeenten. Veel gemeenten zijn nog druk bezig met de opmaak van het cultuurbeleidsplan. Uit heel wat contacten blijkt dat het decreet een dynamiek op gang heeft gebracht, waardoor een evaluatie van een momentopname en beperkte gegevens niet tot volledige conclusie kunnen leiden.

De Vlaamse regering heeft substantieel meer middelen besteed aan het lokaal cultuurbeleid. In 2001, het laatste jaar voor het decreet van start ging, was amper 57 miljoen euro ingeschreven. Vandaag gaat het om 83,5 miljoen euro. Dit is een stijging met bijna 70 percent.

Ik wil blijven benadrukken dat het een instapdecreet is. Het was nooit de bedoeling dat alle gemeenten op twee jaar tijd kunnen starten. Bovendien wil dit decreet blijvend benadrukken dat lokaal cultuurbeleid in de eerste plaats de verantwoordelijkheid is van elk gemeentebestuur. Het decreet wil bijkomende stimuli geven. Dit is enkel zinvol als in de gemeente al een beleid aanwezig is. Dat wordt in het decreet vertaald als de minimale instapvoorwaarden.

Bij de eerste verjaardag, in 2003, van het steunpunt voor het lokaal cultuurbeleid, had ik het over mijn nieuwsgierigheid over de effecten voor het lokale gemeenschapsleven, de artistieke seinen, de belangrijke ommezwaai voor de cultuurraden, citymarketing als een tweesnijdend zwaard, en over het feit dat de reële dynamiek vooruitliep op de budgettaire prognose.

Naar aanleiding van de kritiek van de artistieke milieus over de rol en de mogelijkheden van de cultuur en de gemeenschapscentra als 'cultuurspreider', heb ik toen opgeroepen een onderbouwd debat te voeren. Ik merkte toen wel wat vrees inzake intergemeentelijke samenwerking. Intussen zijn we een aantal maanden verder en uit recente persberichtgeving blijkt dat het VTI en Cultuur Lokaal het debat op een relevante wijze organiseren. Minister Landuyt heeft me gevraagd om mee invul-

ling te geven aan het experiment van de zogenaamde vrijetijdswinkels. De VVSG merkt op dat het budget de realiteit op het terrein volgt.

Om het decreet volledig uit te voeren, wat impliceert dat alle bibliotheken en cultuurcentra volwaardig zijn uitgebouwd en alle gemeenten in het decreet zijn ingestapt, is nog ongeveer 10,8 miljoen euro nodig. In de praktijk is dit natuurlijk een geleidelijk parcours.

In afwachting van de uitspraak van de Raad van State over een klacht van een aantal gemeenten inzake de variabele subsidies voor cultuurcentra, worden er geen initiatieven genomen om het systeem van toekenning van de variabele subsidies te wijzigen. Of de gemeente de variabele subsidies al dan niet doorstort naar het cultuurcentrum, is een autonome beslissing van de gemeente. Het decreet bepaalt alleen dat een gemeente aanspraak kan maken op een bijkomende subsidie op basis van de in het nabije verleden geleverde inspanningen die de werking van het cultuurcentrum ten goede kwamen. We verwachten dat een gemeente die voor haar vroegere inspanningen is beloond, haar huidige inspanningen niet zal terugschroeven, al was het maar omdat ze beseft dat dit kan meespelen bij een volgende beoordeling.

Het ontwerp van uitvoeringsbesluit voor de projectsubsidies voor gemeenschapscentra ligt momenteel voor advies bij de Raad van State. Dat advies mag worden verwacht tegen 14 mei, waarna het voor uiteindelijke goedkeuring op 21 mei aan de Vlaamse regering zal worden voorgelegd. Onmiddellijk na de goedkeuring van het besluit worden alle betrokken gemeenten persoonlijk op de hoogte gebracht door de administratie zodat ze ruim de tijd hebben om hun aanvraag in te dienen binnen de 40 dagen na goedkeuring van het besluit door de Vlaamse regering.

Ik heb de Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding schriftelijk op de hoogte gebracht van het gevolg dat werd gegeven aan het advies. Eerder waren er ook al contacten met de VVSG en de Vereniging van Vlaamse Cultuurcentra. Het ontwerp van uitvoeringsbesluit dat nu voorligt, komt in grote mate tegemoet aan de opmerkingen over deregulering en het vermijden van discussies over de objectiverbaarheid. De VVC merkte dan ook op dat het ontwerp transparant, duidelijk en eenvoudig toepasbaar was. Enkel op twee opmerkingen werd niet ingegaan omdat hierdoor onvoldoende legitimiteit zou worden geboden aan het feit dat de Vlaamse Gemeenschap deze projectsubsidieëring opzet.

Van Grembergen

Wat de benaming van de cultuurcentra betreft, is er vooral discussie over het etiket dat is gegeven aan een aantal culturele centra die naar hun aanvoelen zijn ‘gedegradeerd’ tot gemeenschapscentra. We moeten eens nadenken over de naamgeving. De gemeentelijke autonomie kan daarin een rol spelen. Ik heb geen voorkeur en geen vooroordelen. Er is voldoende empathie om een oplossing te vinden voor dat probleem.

De voorzitter : Mevrouw Van Hecke heeft het woord.

Mevrouw Mieke Van Hecke : Mijnheer de minister, ik dank u voor uw antwoord.

Ik ben gecharmeerd door de inhaalbeweging voor de bibliotheekuitrusting in Brussel. Dat is een oud zeer. Ik apprecieer ook dat u het spanningsveld aangeeft tussen de autonomie enerzijds en de lichte dwang anderzijds. We horen nu reeds de kritiek dat de VGC dermate begeleidend werkt dat ze ook nog zou gaan bepalen wat de gemeenten met de middelen moeten doen.

Ik blijf er wel bij dat de instap voor een aantal gemeenten een probleem blijft. De gemeenten die niet meedoen, worden ook nog steeds niet aangespoord om toch mee te doen. Ze willen ook de zekerheid dat de middelen er effectief zullen komen.

De grondige evaluatie die moet gebeuren, doet geen afbreuk aan de vragen die ik nu heb gesteld. Ook de ruimere effecten en neveneffecten van dit decreet moeten worden geëvalueerd. Zo was de sector van de podiumkunsten bezorgd over het feit dat er niet langer voldoende podia zijn voor hun optredens, zeker voor wat het moeilijker genre betreft. Gemeenschapscentra moeten immers zelfbedruipend zijn en opteren dus voor het gemakkelijker genre. Er moet tijdig een analyse worden gemaakt om ervoor te zorgen dat niets definitief verloren gaat.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 14.37 uur.*
